

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

3 december 2008

VOORSTEL VAN DECREET

**– van de heren Dany Vandenbossche, Bart Caron, Johan Verstreken,
Herman Schueremans en Dirk de Kort –**

**houdende wijziging van het Cultureel-erfgoeddecreet van 23 mei 2008,
wat betreft de erkenning en de vormen van samenwerking
van de musea en de culturele archiefinstellingen**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

ALGEMENE TOELICHTING

Dit voorstel van decreet wil een aantal wijzigingen aanbrengen aan het Cultureel-erfgoeddecreet. Het gaat om twee wijzigingen die aansluiten bij recente ontwikkelingen in het cultureel-erfgoedveld:

1. de behoefte aan een tussentijdse indeling bij het Vlaamse niveau van collectiebeherende cultureel-erfgoedinstellingen (musea en culturele archiefinstellingen);
2. de mogelijkheid voor gemeenten, provincies en de Vlaamse overheid om zich te verenigen in het kader van het Cultureel-erfgoeddecreet.

1. De tussentijdse indeling van musea en culturele archiefinstellingen

Men ging ervan uit, de gesubsidieerde musea en de totstandkoming van de indelingen kennende, dat het indelen van de musea bij het Vlaamse niveau een keer om de vijf jaar voldoende was om de toekomstige ontwikkelingen in Vlaanderen te vatten. Een museum oprichten en een voldoende hoge kwaliteitsstandaard implementeren zodat het museum voldoet aan de voorwaarden voor indeling bij het Vlaamse niveau, is geen evidentie. De criteria voor indeling bij het Vlaamse niveau zijn vrij streng en zijn zo opgesteld dat ze de toets met de internationale standaard voor een professionele museumwerking met zekere schaalgrootte kunnen doorstaan. Van een museum dat ingedeeld wil worden bij het Vlaamse niveau, worden de inhoud en de werking getoetst aan een aantal criteria en moeten de inhoud en de werking voldoen aan een aantal voorwaarden. Het gaat daarbij niet alleen over de collectie en de historische, cultuurhistorische, wetenschappelijke waarde ervan, maar ook over de manier waarop de collectie is geïnventariseerd, de wijze waarop ze wordt beheerd. Verder wordt nagegaan of het museum (internationale) standaarden gebruikt in zijn werking, welke behoudsmaatregelen er worden genomen, wat de schaalgrootte van de werking is, over welke infrastructuur het museum beschikt enzovoort. Van elk museum wordt ook verwacht dat het een landelijke expertise opneemt die aansluit bij de specificiteit van de col-

lectie en de museumwerking, en die ten dienste stelt van het cultureel-erfgoedveld. De kwaliteit van het onderzoek wordt gemeten alsook de wijze waarop wordt omgegaan met verschillende doelgroepen. Ook de internationale uitstraling van het museum speelt een belangrijke rol in de beoordeling. Om ingedeeld te kunnen worden bij het Vlaamse niveau moeten de inhoud en de werking voldoen aan de criteria en voorwaarden.

Op 15 januari 2008 dienden alle erkende musea, op basis van het Erfgoeddecreet van 2004, een nieuw beleidsplan in voor de beleidsperiode 2009 – 2013. Op basis van die beleidsplannen deelde de Vlaamse Regering de musea nog een laatste maal in bij het lokale, regionale of Vlaamse niveau. Vanaf 2009 is het de taak van de gemeenten om musea in te delen bij het lokale niveau en de taak van de provincies om musea in te delen bij het regionale niveau.

Een aantal musea maakte de ambitie kenbaar om ingedeeld te worden bij het Vlaamse niveau. Uit de analyse door de administratie en uit het advies van de beoordelingscommissie Musea blijkt dat bij een aantal musea met de ambitie om ingedeeld te worden bij het Vlaamse niveau, er aan een aantal voorwaarden niet voldaan wordt of blijkt de toets niet of onvoldoende mogelijk te zijn doordat het museum verbouwd wordt en daarom gesloten is. Soms is de actualisering van de collectieregistratie (nog niet) opportuun omdat er een verhuizing in het vooruitzicht wordt gesteld enzovoort. De musea voldoen dus op het moment van de indelingsronde niet op voldoende wijze aan de criteria, maar zouden dat op relatief korte termijn (in elk geval korter dan de vooropgestelde vijfjaarlijkse termijn) wel kunnen.

Om dergelijke problemen te verhelpen, is het wenselijk dat de inhoud en de werking van een museum tussentijds getoetst kunnen worden aan de criteria en voorwaarden voor indeling bij het Vlaamse niveau.

De procedure verloopt in twee stappen. Twee jaar vóór het museum een werkingssubsidie ontvangt, wordt het ingedeeld bij het Vlaamse niveau. Het jaar vóór het werkingssubsidies ontvangt, wordt de hoogte van de werkingssubsidie bepaald op basis van het beleidsplan.

Dezelfde redenering wordt toegepast op de culturele archiefinstellingen. De artikelen 2 tot 6 wijzigen het Cultureel-erfgoeddecreet op de punten die noodzakelijk zijn om de tussentijdse indeling bij het Vlaamse

niveau en de daaraan gekoppelde toekenning van een werkingssubsidie, mogelijk te maken.

2. De mogelijkheid voor gemeenten, provincies en de Vlaamse overheid om zich te verenigen

Het Cultureel-erfgoeddecreet stimuleert samenwerking. De eis tot samenwerking voor het oprichten van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek, voor het beheer van Archiefbank Vlaanderen en voor het versterken van de internationale profilering van kunstcollecties is hiervan het bewijs.

Gemeenten enerzijds en provincies anderzijds kunnen zich binnen het Gemeentedecreet en het Provinciedecreet moeilijk onderling verenigen. Indien beide partners een vereniging zonder winstoogmerk (vzw) oprichten of eraan deelnemen, is het conform beide decreten zelfs onmogelijk om gemeentelijk of provinciaal personeel ter beschikking te stellen of over te dragen, noch om gemeentelijke of provinciale infrastructuur over te dragen. Beide decreten stellen duidelijk dat provincies en gemeenten zich enkel kunnen verenigen, zonder zich hierbij te moeten conformeren aan de bepalingen in de betreffende decreten, indien hiervoor een andere decretale grond bestaat.

De voorgestelde wijziging geeft aan provincies en gemeenten de mogelijkheid om in specifieke gevallen een vzw op te richten, hierbij personeel ter beschikking te stellen of over te dragen en infrastructuur over te dragen, en aldus gezamenlijk een museum of culturele archiefinstelling te beheren, de Vlaamse Erfgoedbibliotheek mogelijk te maken, toe te treden tot het beheer van Archiefbank Vlaanderen en de internationale profilering van de kunstcollecties te bewerkstelligen enzovoort. Samenwerking tussen alle cultureel-erfgoedorganisaties, ongeacht de behorende rechtspersoon wordt zo mogelijk gemaakt.

Concrete ontwikkelingen liggen aan de grondslag van dit voorstel tot wijziging. De provincie West-Vlaanderen en de stad Oostende willen een sterk museum uitbouwen door de collecties, het personeel en de infrastructuur van respectievelijk het Samenwerkingsverband Museum voor Moderne Kunst, Oostende – Museum Constant Permeke, Jabbeke (PMMK-PMCP) en het Stedelijk Museum voor Schone Kunsten, Oostende, samen te brengen onder de noemer Kunstmuseum aan Zee. Het Kunstmuseum aan Zee ambieert een indeling bij het Vlaamse niveau (wat het PMMK nu al heeft) en een werkingssubsidie van de Vlaamse Gemeenschap op basis van artikel 32.

De samenwerking binnen de Vlaamse Erfgoedbibliotheek, tussen de stad Brugge, de stad Antwerpen, de provincie Limburg en de universiteitsbibliotheken van Gent, Leuven en Antwerpen kan zo ook volledig juridisch worden verankerd en geregulariseerd.

De huidige samenwerking tussen de stad Brugge, de stad Gent en de Vlaamse Gemeenschap binnen de Vlaamse Kunstcollectie wordt hierdoor eveneens juridisch beschermd. De voorgestelde regeling maakt het zelfs mogelijk om op korte of lange termijn in een intense samenwerking te voorzien tussen bijvoorbeeld het Museum voor Schone Kunsten (MSK) Gent en het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten (KMSK) Antwerpen, mocht daar voldoende draagvlak voor zijn.

Op termijn moet deze bepaling de mogelijkheid geven aan alle cultureel-erfgoedorganisaties om voor specifieke samenwerkingsverbanden de krachten te bundelen en een sterkere speler te vormen.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid. De Vlaamse Gemeenschap heeft de bevoegdheid om regels vast te leggen met betrekking tot de culturele aangelegenheden. Het cultureel erfgoed behoort daartoe.

Conform het advies van de Raad van State bij het ontwerp van het Cultureel-erfgoeddecreet (advies 43.948/3 van 15 januari 2008) is de Vlaamse Gemeenschap bevoegd om de regels vast te leggen op basis waarvan gemeenten en provincies zich kunnen verenigen als deze samenwerking “een algemeen belang behartigt dat gekoppeld is aan het beleid van de Vlaamse Gemeenschap ter zake en waarvan de activiteiten derhalve het uitsluitend provinciaal of gemeentelijk belang overstijgen”.

Artikelen 2, 3 en 4

Deze artikelen wijzigen het Cultureel-erfgoeddecreet om een tussentijdse indeling van collectiebeheerende instellingen bij het Vlaamse niveau mogelijk te maken.

In de artikelen 22, 23 en 24 van het Cultureel-erfgoeddecreet zijn procedurestappen opgenomen. Daarin werd telkens verwezen naar de beleidsperiode.

Op basis van de voorliggende wijziging wordt een tweede beoordelingsmoment door het agentschap en de commissie en een beslissingsmoment voor de Vlaamse Regering ingeschreven.

De indeling bij het Vlaamse niveau is voorzien op twee momenten in de beleidsperiode:

1. twee jaar voorafgaand aan de beleidsperiode: dan worden alle musea en culturele archiefinstellingen die over een kwaliteitslabel beschikken en ingedeeld zijn bij het Vlaamse niveau en de erkende musea en culturele archiefinstellingen die een aanvraag doen voor een indeling bij het Vlaamse niveau, getoetst aan de criteria;
2. de mogelijkheid voor een tussentijdse indeling bij het Vlaamse niveau in het derde jaar van de beleidsperiode is voorzien voor musea en culturele archiefinstellingen die nog niet bij het Vlaamse niveau zijn ingedeeld. Dat gaat dan over:
 - musea of culturele archiefinstellingen die in het laatste, eerste of tweede jaar van de beleidsperiode een kwaliteitslabel hebben aangevraagd en gekregen;
 - musea of culturele archiefinstellingen die een aanvraag richten naar de administratie om ingedeeld te worden bij het Vlaamse niveau.

Artikelen 5 en 6

Deze artikelen wijzigen die bepalingen in het Cultureel-erfgoeddecreet op basis waarvan een museum of culturele archiefinstelling ingedeeld bij het Vlaamse niveau, het jaar na de beslissing over de indeling een aanvraag voor een werkingssubsidie kan doen.

Artikel 5 zorgt voor een verkorte beleidsperiode van twee jaar waarvoor een werkingssubsidie wordt toegekend.

Artikel 7

Artikel 7 zorgt ervoor dat provincies, gemeenten en de Vlaamse Gemeenschap met elkaar kunnen samen-

werken in het kader van het Cultureel-erfgoeddecreet. Aangezien het Cultureel-erfgoeddecreet enkel organisaties subsidieert met een werking voor heel Vlaanderen en een internationale uitstraling, is voldaan aan de wettelijke voorwaarde opdat de Vlaamse Gemeenschap dit kan regelen. Daarom ook is de samenwerking beperkt tot artikel 17 (instelling van de Vlaamse Gemeenschap), artikel 32 (samenwerking met het oog op een indeling van collectiebeherende instellingen bij het Vlaamse niveau en de daaraan gekoppelde subsidiëring), artikel 38 (samenwerking voor de Vlaamse Erfgoedbibliotheek), artikel 44 (samenwerking voor het beheer van Archiefbank Vlaanderen) en artikel 50 (samenwerking voor de versterking van de internationale profilering van kunstcollecties).

Deze bepaling geeft aan publiekrechtelijke cultureel-erfgoedorganisaties gelijke kansen alsook aan privaatrechtelijke cultureel-erfgoedorganisaties indien het over samenwerking in het kader van dit decreet gaat.

Dany VANDENBOSSCHE
Bart CARON
Johan VERSTREKEN
Herman SCHUEREMANS
Dirk DE KORT

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

Artikel 22 van het Cultureel-erfgoeddecreet van 23 mei 2008 wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 22

De door de Vlaamse Regering aangewezen dienst en de bevoegde beoordelingscommissie, vermeld in artikel 82, toetsen, met het oog op het opstellen van een geïntegreerd advies aan de Vlaamse Regering over de indeling bij het Vlaamse niveau, de inhoud en de werking van de musea en de culturele archiefinstellingen die een kwaliteitslabel als vermeld in artikel 13, §1, tweede lid, 1° of 2°, hebben gekregen en gerechtigd zijn om dat te dragen, aan de criteria, vermeld in artikel 19, §2, eerste en tweede lid, en de nadere specificaties van de criteria, vermeld in artikel 19, §2, derde lid, of de nadere specificaties van die criteria, vermeld in artikel 19, §2, vierde lid.

Het toetsen gebeurt:

- 1° in het tweede jaar dat voorafgaat aan de beleidsperiode, vermeld in artikel 24, voor alle erkende musea en erkende culturele archiefinstellingen ingedeeld bij het Vlaamse niveau en voor alle erkende musea en culturele archiefinstellingen die uiterlijk op 15 juli van het tweede jaar dat voorafgaat aan de beleidsperiode, vermeld in artikel 24, een aanvraag voor een indeling bij het Vlaamse niveau indienen bij de door de Vlaamse Regering aangewezen dienst;
- 2° in het tweede jaar van de beleidsperiode, vermeld in artikel 24, voor musea of culturele archiefinstellingen die uiterlijk op 15 juli van het tweede jaar van de beleidsperiode, vermeld in artikel 24, een aanvraag voor een indeling bij het Vlaamse niveau indienen bij de door de Vlaamse Regering aangewezen dienst.

De door de Vlaamse Regering aangewezen dienst en de beoordelingscommissie kunnen daarvoor alle initiatieven nemen die ze nodig achten.”

Artikel 3

In artikel 23 van hetzelfde decreet worden de woorden “van het tweede jaar dat voorafgaat aan de beleidsperiode, vermeld in artikel 24” vervangen door de woorden “van het jaar waarin ze het geïntegreerd advies, vermeld in artikel 22, heeft ontvangen”.

Artikel 4

Aan artikel 33 van hetzelfde decreet wordt een vierde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“In het derde jaar van de beleidsperiode kan een collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie als vermeld in artikel 32, §1, 1° en 2°, een beleidsplan voor een verkorte beleidsperiode indienen, wanneer het museum of de culturele archiefinstelling ingedeeld wordt bij het Vlaamse niveau in het tweede jaar van de beleidsperiode. Deze verkorte beleidsperiode staat gelijk aan de laatste twee jaar van de beleidsperiode, vermeld in het tweede of derde lid.”

Artikel 5

Artikel 34 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 34

§1. Een aanvraag voor een werkingssubsidie voor een collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie als vermeld in artikel 32, §1, wordt uiterlijk op 1 april van het jaar dat voorafgaat aan de beleidsperiode, vermeld in artikel 33, tweede of derde lid, of de verkorte beleidsperiode, vermeld in artikel 33, vierde lid, ingediend door de publiek- of privaatrechtelijke rechtspersoon die de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie beheert.

§2. De aanvraag voor een werkingssubsidie bestaat uit een beleidsplan voor de beleidsperiode, vermeld in artikel 33, tweede of derde lid, of de verkorte beleidsperiode, vermeld in artikel 33, vierde lid, dat is goedgekeurd door de publiek- of privaatrechtelijke rechtspersoon die de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie beheert.

Het beleidsplan bevat de missie en visie die een collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie als vermeld in artikel 32, §1, hanteert in haar werking, bevat een

omgevingsanalyse en beschrijft beknopt alle doelstellingen, werkmethodes en middelen. Het beleidsplan bevat eveneens een meerjarenplanning en meerjarenbegroting. In haar doelstellingen neemt de collectiebeherende cultureel-erfgoedgemeenschap op hoe ze haar dienstverlening voor haar cultureel-erfgoedgemeenschap zal uitbouwen en hoe ze de expertise die ze bezit, ter beschikking zal stellen van de cultureel-erfgoedgemeenschap. De collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie verankert die netwerkfunctie in de volledige werking.”.

Artikel 6

In artikel 36 van hetzelfde decreet wordt §1 vervangen door wat volgt:

“§1. De Vlaamse Regering beslist uiterlijk op 1 oktober van het jaar dat voorafgaat aan de beleidsperiode, vermeld in artikel 33, eerste of tweede lid, of uiterlijk op 1 oktober van het jaar dat voorafgaat aan de verkorte beleidsperiode, vermeld in artikel 33, vierde lid, op basis van de criteria, vermeld in artikel 35, eerste lid, over de toekenning en het bedrag van de jaarlijkse werkingssubsidie voor de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties, vermeld in artikel 32, §1.

Voor culturele archiefinstellingen als vermeld in artikel 32, §1, 2° en 3°, bedraagt de werkingssubsidie, vermeld in artikel 32, §2, tweede lid, 2°, ten minste 90% van de werkingssubsidie die werd toegekend op basis van het vorige beleidsplan, tenzij de door de Vlaamse Regering aangewezen dienst bij de voortgangscntrole en evaluatie van de voorbije beleidsperiode ernstige gebreken heeft vastgesteld bij de uitvoering van het beleidsplan.

De jaarlijkse werkingssubsidie wordt toegekend voor de beleidsperiode of de verkorte beleidsperiode waarop het beleidsplan betrekking heeft.”.

Artikel 7

In hetzelfde decreet wordt een titel IV/1, die bestaat uit een artikel 94/1, ingevoegd, die luidt als volgt:

“TITEL IV/1

Interbestuurlijke samenwerking met het oog op de zorg voor en de ontsluiting van het cultureel erfgoed

Artikel 94/1

§1. Een of meer gemeenten en een of meer provincies kunnen toetreden tot verenigingen zonder winstoogmerk zoals bepaald in de wet van 27 juli 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen, of deelnemen aan de oprichting ervan, voor:

- 1° het beheer van een instelling van de Vlaamse Gemeenschap als vermeld in artikel 17;
- 2° het beheer van een museum of een culturele archiefinstelling die een werkingssubsidie als vermeld in artikel 32, §1, 1° of 2°, aanvraagt;
- 3° het beheer van een samenwerkingsverband dat een werkingssubsidie als vermeld in de artikelen 38, 44 en 50 aanvraagt.

§2. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om met betrekking tot de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap die ze zelf beheert, zoals vermeld in artikel 17, toe te treden tot of mee te werken aan de oprichting van een vereniging als vermeld in §1.

§3. Ook andere publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen mogen deel uitmaken van de verenigingen, vermeld in §1.

Gemeenten, provincies en de Vlaamse Gemeenschap mogen statutair personeel van de gemeente, de provincie of de Vlaamse Gemeenschap ter beschikking stellen en infrastructuur overdragen aan deze vereniging.

§4. Als aan de vereniging binnen drie jaar na de oprichting door de Vlaamse Regering geen werkingssubsidie als vermeld in de artikelen 32, 38, 44 of 50 is toegekend of als de Vlaamse Regering, ter uitvoering van artikel 17, de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie niet heeft aangewezen als instelling

van de Vlaamse Gemeenschap, wordt de vereniging van rechtswege ontbonden.”.

Dany VANDENBOSSCHE

Bart CARON

Johan VERSTREKEN

Herman SCHUEREMANS

Dirk DE KORT
